

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 10 februari 1920 kl. 12 m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion om ändring i 27 §
3 mom. i lagen angående uppfostran åt vanartade och
i sedligt avseende försummade barn.*

Närvarande: herrar von Sneidern, Alfred Petré^{*}, von Koch^{*}, Westman, Boberg, Linder^{*}, Frändén, Sigfrid, S. Hansson^{*}, Magnusson i Kalmar, Karlsson i Gasabäck, Nilsson i Vibberbo, Hage^{*}, Magnusson i Skövde, Johansson i Vittinge och Karlsson i Nynäshamn.^{*}

^{*} Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 186, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr Hallén anfört följande:

»De åligganden, som enligt lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn påvila barnavårdsnämnden, ha i hög grad ökats genom antagandet av de nya barnalagarna år 1917, främst genom lagen den 17 juni 1917 om barn utom äktenskapet. I nämnda lag meddelas alla de uppgifter, som åligga barnavårdsnämnden i fråga om utom äktenskapet födda barn. Bland de viktigaste av dessa arbetsuppgifter är för visso förordnandet av barnavårdsman samt det samarbete, som skall äga rum mellan nämnden och barnavårds mannen.

Då den verksamhet, som barnavårdsnämnden i detta avseende har att utöva, alltid berör kvinnor, är det av behovet påkallat, att i nämnden alltid finnes kvinnlig ledamot. I 1902 års lag om vanartade och i sedligt avseende försummade barn har § 27, mom. 3 följande lydelse: »Till ledamöter i särskild barnavårdsnämnd skola å kyrkostämma utses minst fyra för nit om ungdomens uppfostran kända män eller kvinnor. Väljes kvinna till ledamot av nämnden, äger hon att när som helst avsäga sig uppdraget.» När

denna bestämmelse formulerades, avsåg de blivande barnavårdsnämndernas verksamhet huvudsakligen de övervakande åtgärder, som vården av de vanartade och i sedligt avseende försummade barnen kunde påkalla. Kvinnans medlemskap i nämnden ansågs därför kunna vara fakultativt. Sedan de nya barnavårdslagarna år 1917 tillkommit, ha församlingarna i stor utsträckning begagnat sig av den i mom. 1 i ovannämnda paragraf medgivna rätten att välja särskild barnavårdsnämnd. Även har ofta förekommit, att kvinnor invalts i denna nämnd. Men även är det känt, att i många fall så icke skett. Uppenbart är emellertid, att arten av nämndens nya verksamhet kräver, att inom nämnden *skall* finnas en kvinnlig ledamot.

En belysande jämförelse kan göras med § 11 mom. 1 och 2 i lag om fattigvården den 12 juni 1918. Där stadgas obligatorisk föreskrift, att såväl bland fattigvårdsstyrelsens ordinarie ledamöter som även bland dess suppleanter skall finnas minst en kvinnlig ledamot, och detta ehuru antalet ordinarie ledamöter kan vara så ringa som tre och antalet suppleanter kan vara två. Antalet ledamöter i särskild barnavårdsnämnd skall däremot vara minst fyra. När vid fattigvårdsärendens behandling, som avser såväl män som kvinnor, det ansetts nödvändigt, att minst en kvinnlig representant deltagar, så är detta än mer befogat, när det gäller barnavårdsnämnden, där *första hands* behandlingen av de ärenden, som 1917 års barnalagar avse, *alltid* berör en kvinna.

I de särskilda barnavårdsnämnder, som numera utses, är det ofta praxis, att en ledamot av nämnden gärna väljes till barnavårdsman. Till dylik befattning antagas ofta kvinnor. Det är då av intresse, att garanti finnes för, att en kvinna tillhör barnavårdsnämnden, så att denna vid behov av kvinnlig barnavårdsman *kan* välja sådan inom sina *egna* leder, detta icke minst med hänsyn till det intima samarbete, som i regeln erfordras mellan barnavårdsnämnden och barnavårdsmannen.

Övervägas kan, om ej § 27, mom. 3 i 1902 års barnavårdslag bör få en lydelse analog med formuleringen av § 11 mom. 1 och 2 i 1918 års fattigvårdslag. Under alla förhållanden bör i § 27 i förstnämnda lag uttryckligen stadgas, att minst en kvinna skall vara ledamot av barnavårdsnämnden. I överensstämmelse härmed bör rätten för vald kvinnlig ledamot, att när som helst avsäga sig uppdraget, utgå; sådan rätt är ju ej heller medgiven i berörda paragraf i fattigvårdslagen.

Genom ett dylikt förfarande säkerställes visserligen ej kvinnligt ledamotskap i barnavårdsnämnden i de församlingar, där skolrådet tillika är barnavårdsnämnd. Men erfarenheten har givit vid handen, att skolrådet bibehåller sin uppgift att även vara barnavårdsnämnd i regeln blott i så-

dana församlingar, där ett ringa invånarantal eller andra förhållanden göra denna uppgift mindre maktpåliggande, så att behovet av kvinnlig ledamot ej gör sig så påtagligt kännbart. Men överallt, där de sociala förhållandena påkalla det, synes man ha tillsatt särskild barnavårdsnämnd, och då är det synnerligen viktigt, att kvinnligt medlemskap i nämnden är i lag garanterat.

På grund av vad sålunda anförts, hemställes, att riksdagen ville besluta sådan ändring av § 27 mom. 3 i lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn, att av de ordinarie ledamöterna minst en skall vara kvinna och att detsamma även skall gälla suppleanterna.»

Utskottet finner i likhet med motionären synnerligen önskvärt, att i barnavårdsnämnd alltid finnes en kvinnlig ledamot. Behovet härav har gjort sig särskilt kännbart, sedan barnavårdsnämnd genom lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap erhållit sitt nuvarande utsträckta verksamhetsområde. Utskottet vill därför tillstyrka den av motionären föreslagna lagändringen. *Utskottet.*

Då motionären emellertid bland annat som stöd för sitt förslag åberopat den praxis, att barnavårdsnämnd till barnavårdsman utser ledamot av nämnden, varför det vore önskvärt, att en kvinnlig ledamot alltid finnes i denna, har utskottet ansett sig böra påpeka, att denna åberopade praxis ej torde stå i god överensstämmelse med en riktig tillämpning av ovannämnda lag om barn utom äktenskap. Enligt denna lags 16 § åligger det nämligen barnavårdsnämnd att utöva tillsyn å barnavårdsmannens verksamhet samt att, när skäl därtill äro, entlediga honom och förordna ny barnavårdsman. Med denna barnavårdsnämndens tillsynsmyndighet är ej väl förenligt, att barnavårds mannen är ledamot av nämnden.

Därigenom att kvinnas inval i barnavårdsnämnd göres obligatoriskt, torde, som av motionären påpekas, böra följa att kvinnas obegränsade rätt att avsäga sig uppdraget upphör. Utskottet vill därför föreslå, att lagen bringas i överensstämmelse med vad enligt lagen den 14 juni 1918 om fattigvården gäller för kvinna vald till ledamot av fattigvårdsstyrelse eller att den oinskränkta rätten till avsägelse begränsas till gift kvinna.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte med bifall till motionen för sin del antaga följande

L a g

om ändrad lydelse av 27 § 3 mom. i lagen den 13 juni 1902
angående uppfostran åt vanartade och i sedligt
avseende försummade barn.

Härigenom förordnas, att 27 § 3 mom. i lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn skall erhålla följande ändrade lydelse:

»3. Till ledamöter i särskild barnavårdsnämnd skola å kyrkostämma utses minst fyra för nit om ungdomens uppfostran kända män eller kvinnor; och skall minst en av ledamöterna vara kvinna. Väljes kvinna till ledamot av nämnden, äger hon, om hon är gift, att när som helst avsäga sig uppdraget.

Då val av ledamöter i nämnden äger rum, må, där i vederbörlig ordning så beslutes, jämväl utses hälften så många suppleanter som ledamöter i nämnden eller, då dessas antal icke är jämnt, det antal, som är närmast över hälften. Minst en av suppleanterna skall vara kvinna.

Angående — — — — — förordna.»

Stockholm den 10 februari 1920.

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL VON SNEIDERN.